

MHH MODUL 2

Sygdoms- og sundhedsbegreber, etik og værdier i sundhedspraksis

- Lokale:** Bygning 1465, lokale 415
Jens Chr. Skous Vej 7
8000 Aarhus C
- Parkering:** Der kan parkeres ved indgangen til bygning 1465/1467. NB. Send nummerplade til filrd@cas.au.dk, så vi kan registrere din bil i parkeringssystemet.
- Forplejning:** Vi serverer kaffe, te og frugt i forbindelse med seminarweekenderne. Derudover laver vi en kageordning, så energiniveauet kan holdes om eftermiddagen. Da kantinerne er lukket, skal frokost medbringes eller købes i f.eks. Trøjborg Centeret.
- Nøglekort:** Yderdørene er låst i weekenden. Hvis du ikke har et studiekort, skal du bestille et og aktivere kortet som nøglekort. Læs mere her: <https://studerende.au.dk/studiekort>
- Koordinator:** Rasmus Dyring, 51 78 82 92, filrd@cas.au.dk
- Formalia:** I [studieordningen](#) finder du oplysninger om uddannelsens indhold, læringsmål og eksamensbetingelser og formalia i forbindelse med eksamen.
Eksamensdatoer finder du i [eksamensplanerne](#) for afdelingen for filosofi og idehistorie, hvor MHH er forankret:

Weekendseminar 1

Lørdag d. 3/2-2024

- 10:00 – 10:45 **Introduktion til modulet og til modul2-opgaven** (Rasmus Dyring)
Forberedelse:
Læs studieordningen vedr. modul2:
<https://eddiprod.au.dk/EDDI/webservices/DokOrdningService.cfc?method=visGodkendtOrdning&dokOrdningId=2228&sprog=da>
- 11:00 – 13:00 **Sundhed og sygdom** (Rasmus Dyring)
I denne forelæsning rammesætter vi modulet ved at diskutere begreberne sygdom og sundhed. Vi starter med at tale om begrebet "sundhed" ud fra WHO's definition, samt begreberne om sundhedskapital og -kompetence. Vi vender os dernæst mod tre begreber om sygdom (disease, illness, sickness). Som forberedelse til modulets afsluttende fokus op etik, ekspliciterer vi de etiske implikationer der ligger i at anlægge forskellige perspektiver på menneskelig trivsel og lidelse.
Hofmann, B. 2017. "Disease, Illness, and Sickness." I *The Routledge Companion to Philosophy of Medicine* (Eds. Solomon, M., Simon, J.R., Kincaid, H.). 16-26. London: Routledge.
Larsen, Kristian. 2021. *Sundhedskapital: Investeringer i kroppen*. 31-54. KBH: Samfundslitteratur.
Læs WHO's definitioner af "health" hhv. "health promotion" her:
WHO Constitution: <https://www.who.int/about/accountability/governance/constitution>
WHO Ottawa-Charter: <https://www.who.int/teams/health-promotion/enhanced-wellbeing/first-global-conference>

Vi vil denne forelæsning fortsætte behandlingen af begrebet "sundhed." Den danske kulturhistoriker og filosof Troels-Lund udgav i starten af det 20. århundrede et værk om sundhedsbegreber, som siden er blevet en klassiker. I bogen vier han det 16. århundrede og dets sundhedsbegreber en særlig interesse, men bogen omhandler i virkeligheden sundhedsbegreber gennem hele vor kulturs (og andre kulturers) historie. Bag mangfoldigheden af forskellige sundhedsbegreber finder Troels-Lund et fællestræk: Sundhedsbegreber må altid være affattet 'i en sikker og bydende form. De skal kunne optræde med myndighed som regler og påbud'. Sundhedsbegreber er med andre ord *normative: Sundhed opfattes som et centralt gode*. Men historisk såvel som aktuelt har der været uenighed om, hvori dette gode består og om, hvordan sundhedens gode kan fremmes eller sikres.

Jeg vil indledningsvis behandle nogle aktuelle eksempler på denne strid (se mine "Tre Teser om Sundhed"). Og jeg vil vise hvorledes den institutionelle, samfundsmæssige og statslige udvikling har skabt nye former for sundhedspraksis og dermed nye sundhedsbegreber (se "Kultur, subjektivering og sundhed"). Hvordan skal vi analysere og tage stilling til de forskellige sundhedsbegreber, som findes i dag, og som for nogles vedkommende har dybe rødder i vores kultur?

Jeg vil behandle to tilgange til besvarelse af dette spørgsmål: En praksis-filosofisk tilgang (se "Sundhed, liv og filosofi") og en særlig diskurs-analytisk tilgang (se Lene Otto, "Et robust helbred eller et lykkeligt liv"). Man kan ikke belyse og diskutere sundhedsbegreber uden at undersøge deres forbindelser med sygdomsbegreber og sygdomsforståelser (Til det formål vil jeg bl.a. inddrage eksempler fra to af mine artikler "Menneskenes Bolig'- sygdomskim eller sundhedskilde" og "Sygdom som fremmedlegeme eller erfaring? Sundhed som individuel autonomi eller gensidig omsorg").

Jensen, U.J. 2017. "Tre Teser om Sundhed." I A.M. Pahuus & H.Grøndal Lund: *95 Nye Teser*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

Jensen, U.J. 2017. "Kultur, subjektivering og sundhed." I A. Jensen (red): *Kultur og Sundhed – en antologi*. Aarhus: Forlaget Turbine.

Jensen, U.J. 1994. "Sundhed, liv og filosofi." I U.J. Jensen & P. F. Andersen: *Sundhedsbegreber. Filosofi og Praksis*. Aarhus: Philosophia. NB: Anbefalet Læsning: 9-14; 17-33(til linje 12),40-41.

Otto, L. 1994. "Et robust helbred eller et lykkeligt liv." I U.J. Jensen & P. F. Andersen: *Sundhedsbegreber. Filosofi og Praksis*. 75-94. Aarhus: Philosophia

Supplerende:

Jensen, U. J. 2011. "Menneskenes Bolig – sygdomskim eller sundhedskilde." I S. Brock (red.): *Folkesundhed- Perspektiver på dansk samfundsmedicin*. 131-154. Aarhus: Philosophia.

Jensen, U. J. 2006. "Sygdom som fremmedlegeme eller erfaring? Sundhed som individuel autonomi eller gensidig omsorg?" I K. Akselsen & B. Koch: *Sundhed, Udvikling og Læring*. 7-29. Værløse: Billesø og Baltzer.

Søndag d. 4/2-2024

08:30 – 11:30 **Introduktion til kvalitativ metode** (Rasmus Dyring)

Denne forelæsning giver en introduktion til kvalitativ metode med fokus på deltagerobservation og forskningsinterview som to tilgange til kvalitativ forskning. Vi skal tale om metodernes styrker og begrænsninger, hvilke typer af problemstillinger, de egner sig til, og hvad der skal indgå i en interviewguide. Vi skal også tale om forskningsetik og samtykke. Afslutningsvist gives der en øvelsesopgave i kvalitativ dataindsamling, der skal laves i perioden mellem seminar 1 og seminar 2. I "analyseworkshoppen" i seminar 2 tager vi udgangspunkt i disse opgaver.

Brinkmann, Svend (2013). "Kvalitativ forskning og hverdagslivet" kap. 1 i: *Kvalitativ udforskning af hverdagslivet*. Hans Reitzel, København: s.25-53

Brinkmann, Svend (2013). "Samtaler" kap. 5 i: *Kvalitativ udforskning af hverdagslivet*. Hans Reitzel, København: s.124-158.

Mogensen, Hanne Overgaard og Dalsgård, Anne Line (2018) "At være tilstede: Deltagelse og observation" kap. 10 i: Helle Bundgaard, Hanne Overgaard Mogensen og Cecilie Rubow (red.) *Antropologiske projekter. En Grundbog*. Samfundslitteratur: København: 163-179.

12:15 – 15:00 **Introduktion til analysestrategier** (Rasmus Dyring)

Efter introduktionen til kvalitativ metode, vil vi nu skifte fokus til hvad det vil sige at analysere den data, der indsamles gennem kvalitativ metode. Først taler vi om hvad "analyse" betyder mere generelt, og bevæger os derefter til forskellige analysemetoder. Vi skal kigge på (i) en såkaldt "abduktiv" analysemetode, som tager udgangspunkt i forståelsesbrud og søger på kreativ vis at udkaste en forståelsesramme, som skaber sammenhæng og mening, (ii) en "fænomenologisk" tilgang, der søger at skrive de subjektive oplevelser frem i det empiriske materiale, og endeligt skal vi kigge på (iii) en diskursanalytisk tilgang, der fokuserer på hvorledes noget problematiseres og italesættes.

Gildberg, F. A. og L. Hounsgaard. 2018. "Kvalitative analysemetoder i sundhedsvidenskab." I *Kvalitative analysemetoder i sundhedsforskning*, Gildberg, F.A. og L. Hounsgaard (red.), 11-21. Aarhus: Klim

Revsbæk, L. og L. Tanggaard. 2018. "Abduktiv lytning til kvalitative interviews." I *Kvalitative analysemetoder i sundhedsforskning*, Gildberg, F.A. og L. Hounsgaard (red.), 49-67. Aarhus: Klim

Haahr, A. og B. Martinsen. 2018. "Max van Manens tænkning og metode – et overblik." I *Kvalitative analysemetoder i sundhedsforskning*, Gildberg, F.A. og L. Hounsgaard (red.), 210-224. Aarhus: Klim

Willig, C. 2013. "Chapter 11: Foucauldian discourse analysis." I *Introducing Qualitative Research in Psychology* (3rd ed.). 129-142. Maidenhead: Open University Press.

Supplerende:

Dahlager, Lisa og Hanne Fredslund. 2007. "Hermeneutisk analyse." I *Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab*, 3. udgave. Red. Vallgård, Signild og Lene Koch. 154-178. KBH: Munksgaard

Lund, C. 2014. "Of What is This a Case? Analytical Movements in Qualitative Social Science research." *Human Organization* 73(3): 224-234

MASTERCLASS1:

Fertilitetsbehandling - Kommunikation og krop

(Kirsten Marie Juul Jensen)

20. februar 2024 Kl. 16:00 – 17:15

Link til live-deltagelse: <https://aarhusuniversity.zoom.us/j/68241174216>

Med udgangspunkt sin bog *Skal I ikke snart have nogen børn?* (2022), stiller Kirsten Marie Juul Jensen skarpt på borger/patient-perspektivet i forbindelse med fertilitetsbehandling. Jensen vil med udgangspunkt i konkrete eksempler komme med sit perspektiv på, hvorfor måden, kommunikationen mellem borger/patient og behandler foregår på, er så afgørende. Derefter vil hun gøre rede for, hvordan kropsforståelsen kan ændre sig i løbet af et mangeårigt fertilitetsforløb, og hvordan dette spiller ind på den fysiske og mentale tilstand under behandlingen, samt på kommunikationen med behandlere og pårørende. Til sidst vil hun opsummere de råd, hun har at give videre til andre i fertilitetsbehandling, behandlingssystemet og pårørende i forhold til kommunikation og kropsforståelse.

Kirsten Marie Juul Jensen er journalist og forfatter.

Læs mere om bogen her: <https://jensensblaekhus.dk/forfatterskab/>

Weekendseminar 2

Lørdag d. 2/3-2024

10:00 – 12:45 **Hvad er aldring?** (Rasmus Dyring)

Kronologisk alder har i moderne tid etableret sig som en grundkategori i forståelsen af forandringer over livsløbet, og samfundet er i høj grad konstrueret efter aldersopdeling af befolkningen. Man får rettigheder og pligter - man bliver lukket ind og ud som deltager i samfundet - ved hjælp af aldersopdeling. I den sundhedsvidenskabelige og psykologiske forskning spiller aldersvariablen ligeledes en fremtrædende rolle og har historisk set bidraget til et deterministisk syn på høj alder. Forelæsningsen vil analysere disse sammenhænge og diskutere betydningen af den kulturelle evolution, som "bag om ryggen" på samfundets alderdomsforståelse er begyndt at stille spørgsmålstejn ved betimeligheden i denne.

Munk, K.P. 2021. "Fra fødsel til død – udviklingspsykologi imellem hjerne og samfund. En kort historie om videnskaben om menneskets mentale forandring i et livsløbsperspektiv." *Gerontologi* 37(2): 34-39.

Moody, H. R. 1988. "Toward a Critical Gerontology: The Contribution of the Humanities to Theories of Aging." I J.E. Birren & V.L. Bengtson (eds.). *Emergent Theories of Aging*. 19-39. New York: Springer.

Gilleard, C. & P. Higgs. 2010. "Aging without agency: Theorizing the fourth age." *Aging & Mental Health* 14:2: 121-128

Lamb, S. 2014. "Permanent personhood or meaningful decline? Toward a critical anthropology of successful aging." *Journal of Aging Studies* 29:41-52

Katz, S. and T. Calasanti. 2015. "Critical perspectives on successful aging: Does it appeal more than it illuminates?" *The Gerontologist* 56: 26-33.

13:30 – 17:15 **Analyseworkshop** (Rasmus Dyring)

I denne workshop arbejder vi videre med kvalitativ metode med udgangspunkt i jeres øvelsesopgaver. Formålet med workshoppen er at skærpe blikket for de analytiske

muligheder og faldgruber, som bearbejdelsen af empirisk materiale byder på. Du bedes medbringe udvalgte feltnoter eller uddrag fra interviews, som du finder særligt interessante, men som I endnu ikke har bearbejdet analytisk. Igennem gruppearbejde og fremlæggelse overvejer vi sammen de analytiske muligheder.

Søndag d. 3/3-2022 (Åbent hus)

08:30 – 09:30 **Opsamling på masterclass1** (Rasmus Dyring)

Kaffe og morgenbrød

10:00 – 12:45 **Patologi og potentiale – Sygdom og sundhed i fænomenologisk perspektiv** (Rasmus Dyring)

En af fænomenologiens store forcer, er dens begreb om mulighed og dens evne til at beskrive – meget minutiøst – hvordan meningsfulde handlemuligheder konstitueres i vores livsverdener. Dette er særligt interessant i en sundhedspraktisk sammenhæng, der hvor der er fare for at det kliniske blik på sygdom medfører en patologisering af hele det menneske, der er ramt af sygdommen. Vi vil i denne sammenhæng bruge fænomenologiske greb til at pege på potentialerne, der gemmer sig bag patologierne med særlig fokus på demens. Udover en indføring i nøglebegreber fra teksterne, vil jeg påpege hvorledes fænomenologiens blik for "mulighed" bidrager til praksisudvikling i et større forsknings og udviklingsprojekt, som jeg er forskningsleder på: [https://pure.au.dk/portal/da/projects/mulighedernes-vinduer-hverdagskreativitet-som-gundvilkaar-og-ressource-i-livet-med-demens\(5d045cf8-192c-4186-a021-dafa272eb143\).html](https://pure.au.dk/portal/da/projects/mulighedernes-vinduer-hverdagskreativitet-som-gundvilkaar-og-ressource-i-livet-med-demens(5d045cf8-192c-4186-a021-dafa272eb143).html)

Kontos, P. 2006. "Embodied Selfhood: An Ethnographic Exploration of Alzheimer's Disease." I Leibing, A. og L. Cohen (eds) *Thinking about Dementia: Culture, Loss, and the Anthropology of Senility*. 157-179. New Brunswick: Rutgers University Press.

Dyring, R. og L. Grøn. 2021. "Ellen and the Little One: A Critical Phenomenology of Potentiality in Life with Dementia." *Anthropological Theory*. DOI: 10.1177/14634996211010512

Supplerende

Haahr, A. og A. Norlyk. 2019. "Maurice Merleau-Pontys eksistentielle kropsfænomenologi og betydning for sygepleje." I B.H. Hansen (red) *Fænomenologi og Hermeneutik: Anvendelse og argumentation i sygeplejen*. 157-169. KBH: Samfundslitteratur.

13:30 – 14:30 **Fejring af masterprojekter**

I denne session inviterer vi MHH-alumner til at fortælle om deres masterprojekter.

14:45 – 16:30 **Det diagnosefri rum** (Karsten Auerbach)

Hvordan kan vi skabe et rum, hvor patienter oplever at blive set som andet end deres diagnose? Hvordan kan vi skabe et fysisk, mentalt og relationelt rum, hvor sundhedsfremme kan finde sted? Kan kunsten give et helhedssyn på de grundlæggende menneskelige vilkår, der er i spil omkring patienten? Kan den bidrage med et element af væren - midt i en målstyret klinisk kontekst?

De spørgsmål, som driver vores nu 4-årige tværfaglige samarbejde i Psykiatrien i Odense, fokuserer ikke snævert på patienten, men også på de roller, relationer og forventninger, som behandlingssystemet selv skaber og som i yderste konsekvens kan vedligeholde sygdom. Vores praksisudvikling handler om recovery, men ikke om at opfinde nye terapiformer. Vi har beskrevet det som: safe space, frirum og

mulighedsrum. Men RUM ikke bare et smart ord. Den spatiale tænkning er et frugtbart alternativ til den fremherskende biomedicinske, der beskriver virkeligheden som enstrengede pile af årsag-virkning.

Bøgh, Laura; Andersen Susie, og Hulgaard, Ditte R. 2022: "Painting oneself out of a corner" – Exploring the use of art in a Child and Adolescent Psychiatry setting." *Nordic Journal of Arts, Culture and Health* 4(2): 1-12.

Auerbach, Karsten. 2021. "Kunsten som diagnosefrit rum" *Psykiatrisk Sygepleje* 28(2): 10-21.

Auerbach, Karsten. 2023. "Kunsten som diagnosefrit rum II" *Psykiatrisk Sygepleje* 30(1): 24-39.

Stieper, Dorthe. 2023: "Kunsten som diagnosefrit rum". Interview med Karsten Auerbach. Lige sind – perspektiver på psykiatri og pårørende. Podcast: <https://podcasters.spotify.com/pod/show/dorthe-stieper/episodes/Kunsten-som-diagnosefrit-rum-e2cuo32>

Supplerende

Roxberg, Å et al. 2020. "Space and Place for Health and Care." *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being* 15(sup1).

MASTERCLASS2:

Grafisk medicin: Tegneserier og humanistisk sundhedsvidenskab

(Lasse Raaby Gammelgaard)

13. marts 2024 kl. 16:00 – 17:15

Link til live-deltagelse: <https://aarhusuniversity.zoom.us/j/61091709374>

Siden 1970'erne har tegneseriekunstnere lavet selvbiografiske tegneserier, og mange af disse handler om liv med fysiske og psykiske lidelser. I det 21. århundrede er der blevet publiceret så mange af disse, at forskningsfeltet "Grafisk medicin" er blevet en veletableret disciplin, som et grafisk sidestykke til narrativ medicin. I denne forelæsning vil jeg introducere til denne tegneseriegenre, samt give et bud på, hvad der gør, at netop tegneserien er så velegnet til at skildre sygdomsforløb, og hvad sygeværnet og samfundet kan lære af grafisk medicin.

Lasse Raaby Gammelgaard er lektor i nordisk sprog og litteratur, Institut for Kommunikation og Kultur, Aarhus universitet. <https://pure.au.dk/portal/da/persons/norlg%40cc.au.dk/publications/>

Weekendseminar 3

Lørdag d. 6/4-2024

10:00 – 11:00 **Opsamling på masterclass2** (Rasmus Dyring)

11:15 – 13:00 **Professionsetik og bioetik** (Morten Dige)

Jeg introducerer I forelæsningen til nogle væsentlige elementer i sundhedsprofessionernes værdigrundlag. Jeg vil dels gøre rede for den principorienterede tilgang til medicinsk etik, således som den især er udviklet i amerikansk bioetik af bl.a. Beauchamp & Childress. Jeg vil desuden med udgangspunkt i sygepleje gøre rede for en etisk professionsforståelse ifølge hvilken etiske værdier udgør kernen i hjælpeprofessionerne.

Tom L. Beauchamp. "The Four Principles Approach to Health Care Ethics" i: R. Ashcroft et al. (eds.), *Principles of Health Care Ethics*. London: John Wylie, 2007.
<https://onlinelibrary-wiley-com.ez.statsbiblioteket.dk:12048/doi/pdf/10.1002/9780470510544.ch1>

M. Dige, "Etik, professionalisme og klinisk lederskab", i: S. Dau & U. Nielsby (eds.) *Klinisk lederskab*. Copenhagen: FADL's Forlag, 2018.

13:45 – 16:30

Autonomibegrebet i moderne bioetik (Morten Dige)

Autonomibegrebet har på både godt og ondt spillet en afgørende rolle i de seneste 50 års diskussioner i medicinsk etik. Man kan sige at autonomien har sejret ad helvede til og dermed også antyde, at det har givet anledning til en del kritiske overvejelser. Vi vil forsøge at indkredse nogle af de centrale problematikker og bl.a. se nærmere på feministiske nuanceringer af respekt for autonomi som dominerende etisk princip.

B. Jennings, "Autonomy" i: B. Steinbock (ed.), *The Oxford Handbook of Bioethics*, Oxford UP 2009. <https://www-oxfordhandbooks-com.ez.statsbiblioteket.dk:12048/view/10.1093/oxfordhb/9780199562411.001.001/oxfordhb-9780199562411-e-004>

S. Dodds, "Choice and Control in Feminist Bioethics", i: C. Mackenzie & N. Stoljar (eds.), *Relational Autonomy: Feminist Perspectives on Autonomy, Agency, and the Social Self*, Oxford UP 2000. <https://ebookcentral-proquest-com.ez.statsbiblioteket.dk:12048/lib/asb/reader.action?docID=430598&ppg=293>

Søndag d. 7/4-2024

08:30 – 11:30

Retfærdighed og prioritering (Øyvind Lyngseth)

I denne forelæsning fokuserer vi på det etiske princip om retfærdighed og sporer dets indvirkning på opbygning af den danske velfærdsstat. Herefter går vi i dybden med to forskellige syn på hvad retfærdighed i sundhed er, og hvordan man opnår den. På den ene side skal vi arbejde med Daniels begreb om fairness, som han har fra Rawls; på den anden side skal vi arbejde med begrebet om handleevne som det udvikles hos Sen og Nussbaum. Centralt i disse diskussioner står også spørgsmål om sammenhængene mellem økonomisk og social ulighed og ulighed i sundhed.

Jensen, UJ. nd. "Del 2. Medicinsk viden, sundhed og retfærdighed" I *Elementer til en ny filosofi om medicin, sygdom og sundhed*. 59-110. Aarhus: SMK. NB. Læs i særdeleshed afsnit 4: "Retfærdighed og sundhed."

Nussbaum, M. 2011. *Creating Capabilities: The Human Development Approach*. 17-45. London: Belknap Harvard. <https://ebookcentral-proquest-com.ez.statsbiblioteket.dk:12048/lib/asb/detail.action?pq-origsite=primo&docID=3300953>

Supplerende:

Daniels, N. 1985. *Just Health Care*. 1-58. Cambridge: Cambridge University Press. <https://www-cambridge-org.ez.statsbiblioteket.dk:12048/core/books/just-health-care/7914438375D7E9DC9D53D81B2AE205B9>

12:15 – 15:00

Epistemic Injustice in Health Care (Anke Büter)

Denne forelæsning omhandler begrebet "epistemisk uretfærdighed". "Episteme" er det græske ord for viden, mens "epistemologi" er et andre ord for erkendelsesteori. Epistemisk uretfærdighed har således at gøre med typer af uretfærdighed der knytter an til evnen til at erkende og have viden om verden og os selv, samt den status andre tilskriver en persons viden om og forståelse af verden. Bliver en persons viden om

verden f.eks. systematisk underkendt pga. vedkommendes køn eller psykisk sygdom, vil der være tale om epistemisk uretfærdighed. Forelæsningsen vil være på engelsk.

Fricker, M. 2007. "Testimonial Injustice". I *Epistemic Injustice: Power and the Ethics of Knowing*. 9-29. Oxford: Oxford University Press.

Kidd, I.J. og H. Carel (2017). "Epistemic injustice and illness." *Journal of applied philosophy* 34(2): 172-190.

Crichton, P., H. Carel og I.J. Kidd 2017. "Epistemic injustice in psychiatry." *BJPsych bulletin* 41(2): 65-70.

A very short reply to Crichton et al., which can be found online:

Zarroug, M., Hubbeling, D., & Bertram, R. (2017). Epistemic injustice or safety first?" *BJPsych Bulletin* 41(1): 56

<https://www.cambridge.org/core/journals/bjpsych-bulletin/article/epistemic-injustice-or-safety-first/AF308404FD9DD1D0B425C2CD135CAADC>

MASTERCLASS3:

Risk and responsabilisation during the pandemic – Using language to change behaviours

(Antoinette Mary Fage-Butler)

15. april 2024 kl. 16:00 – 17:15

Link til live-deltagelse: <https://aarhusuniversity.zoom.us/j/66971565122>

The COVID-19 pandemic challenged health systems, particularly at the beginning when there was little scientific knowledge of the new virus; it also challenged authorities that sought to find effective ways of communicating about this new pathogen to populations. Drawing on theories and perspectives relating to risk and responsibility from the humanities and social sciences, I present highlights from my recent monograph where I explored how authorities in the UK, Denmark and from the WHO framed the risks of the pandemic in ways that were intended to change the attitudes and behaviours of populations.

Antoinette Mary Fage-Butler er lektor i Engelsk erhvervskommunikation, Institut for Kommunikation og Kultur. <https://pure.au.dk/portal/da/persons/fage-butler%40cc.au.dk/publications/>

Weekendseminar 4

Lørdag d. 4/5-2022

10:00 – 12:45 **Dydsetik og værdier i praksis og organisationer** (Øyvind Lyngseth)

I denne forelæsning præsenteres en af de store retninger inden for etikken, nemlig dydsetikken. Dydsetikken udmærker sig ved, på den ene side, at have fokus på den enkeltes udvikling af bestemte dydige eller lastefulde karaktertræk og, på den anden side, at have et blik for hvordan denne udvikling altid finder sted inden for bestemte sociale og kulturelle sammenhænge. Husted (2014) giver os en indføring i dydsetikken fra Aristoteles og frem til det 20. århundredes genopdagelse af dydsetikken, mens Armstrong (2006) argumenterer for en stærk, handlingsanvisende dydstik inden for pleje- og omsorgsarbejdet. Dydstikkens afhængighed af sociale og kulturelle kontekster

kommer til udtryk i begrebet om "interne goder", hvilket vil sige at når noget anses for "godt", så er "godt" inden for en bestemt, afgrænset kontekst og inden for nogle bestemte sociale praksisser. Dydsetikken åbner dermed for et analytisk blik på de værdier, der kultiveres i forskellige praksisfællesskaber. På dette punkt kommer der et organisationsetisk aspekt i spil. Hvordan skabes der i praksis værdier i organisationer? Hvad er lederens rolle her? Hvilke interessenter eller aktører skal inddrages i hvilke beslutninger? Dette kan Solomon (2013) fortæller os noget om.

Litteratur:

Husted, J. 2014. "Dydsetik." I *Etiske teorier*. 187-218. København: Hans Reitzels Forlag.

Armstrong, A. 2006. "Towards a Strong Virtue Ethics for Nursing Practice." *Nursing Philosophy* 7: 110-124.

Solomon, R. 2013. "Business Ethics." I *A Companion to Ethics*. Edited by Singer, P. Hoboken: Wiley, 354-365.

13:30 – 16:30

Etik og teknologi (Jacob Busch)

Denne forelæsning tager udgangspunkt i hvordan nye teknologier (kan) bruges indenfor sundhedsområdet og vi overvejer hvilke etiske problemstillinger, disse nye teknologier medfører. Disse problemstillinger kan optræde i forbindelse med screening, telemedicin, AI diagnosticering og beslutningstagning, sociale robotter og overvågningsteknologier i ældreplejen etc.

Vi vil også diskutere nogle af de problemstillinger som anvendelsen af Chat GPT (chat robotter) kan give anledning til. Hvordan udfordres patientrelationen og omsorg i samspillet mellem nye teknologier - institutioner, behandlere og patienter? Hvilket kriterie for kvalitet og udbytte bør sætte rammen for om implementering af teknologi indenfor et givet område er en succes? Når vi anlægger et etisk perspektiv er det nødvendigt at teknologi og digitalisering foregår i overensstemmelse med menneskers sikkerhed, rettigheder og værdighed – kan vi forvente at dette vil være tilfældet nu og i fremtiden?

Andersen, S. 2007. "Ethiske overvejelser" I *Metodehåndbog for Medicinsk Teknologivurdering*, Sundhedsstyrelsen. 35-48. Hentes her: <https://www.sst.dk/~media/1319CCE88BEC34952AD7746390DD8BDD5.ashx>

Frich, B og F. Olesen. 2020. "Etik og Telemedicin" I *Etiske problemstillinger, dilemmaer og paradokser for sundhedsprofessionelle*, (red) Munksgaard, M.A. og S. Fjordside. 133-146. KBH: Gads Forlag.

Hansen, S.B. 2011. "Teknologi og Etik" I *Filosofisk etik: Normativ etik, praktisk etik og metaetik* ed. Anne Marie S. Christensen. 229-241. Aarhus: Aarhus Universitets forlag.

Strandbech, J.D. 2020. "Ethiske perspektiver på sociale robotter i fremtidens sundhedsvæsen." I *Etiske problemstillinger, dilemmaer og paradokser for sundhedsprofessionelle*, (red) Munksgaard, M.A. og S. Fjordside. 147-157. KBH: Gads Forlag.

Søndag d. 5/5-2022

08:30 – 11:15

Omsorgsetik (Anne Marie Pahuus)

Forelæsningen giver en indføring i omsorgsetikken. Der fokuseres i første omgang på Løgstrups begreb om den etiske fordring og på tillidens rolle i det mellem menneskelige møde. Dernæst kigger vi på Martinsens brug af Løgstrups tænkning i en sundhedsfaglig kontekst. Særlig interessant er her Martinsens blik for, hvordan forskellige former for tidslighed og travlhed i det kliniske møde hænger sammen med den gensidige

afhængighed og åbenhed, som ligger indbygget i situationen som en etisk appel (jf. de aktuelle debatter om forråelse). Undervejs inddrager vi Trontos syn på omsorgsetikken, som, til forskel fra den løgstrupske omsorgsetik, er vokset ud af en feministisk kritik af de principorienterede moralfilosofier, som iflg. Tronto overser menneskets relationelle vilkår, når de tager udgangspunkt i det rationelle, autonome individ.

Løgstrup, K.E. 2010. "Den kendsgerning hvoraf den tavse fordring udspringer" I *Den Ethiske Fordring*. 17-39. Aarhus: Klim

Martinsen, K. 2012. "Etik, normer og skøn." (uddrag) i *Løgstrup og Sygeplejen*. 49-74. Aarhus: Klim

Tronto, J. 1993. *Moral Boundaries: A Political Argument for an ethic of Care*. 101-124. London: Routledge.

12:00 – 13:00 **Opsamling på MASTERCLASS3** (Rasmus Dyring)

13:15 – 15:00 **Afrunding på modulet og evaluering** (Rasmus Dyring)